

JORDI HEREU

Alcalde de Barcelona

‘Ara més que mai necessitem construir ciutat’

ORIOL BARTOMEUS

Director de frc *REVISTA DE DEBAT POLÍTIC*

Fotografia: Andreu Adrover

Jordi Hereu, alcalde de Barcelona des de setembre de 2006, encarna una nova generació de responsables municipals al nostre país. En trenta anys d'ajuntaments democràtics s'ha arribat a la successió completa del gruix d'alcaldes pioners, aquells que el 1979 van recuperar els governs locals al servei de la ciutadania i van ser capaços de transformar unes ciutats abandonades i grises que havien crescut sense sentit durant els anys del “desarrollismo”.

Jordi Hereu ens rep al seu despatx per explicar-nos la seva idea de ciutat, que va més enllà de la simple agregació humana i s'endinsa pels camins de la consciència col·lectiva. Hereu pertany a una nova generació, la dels alcaldes que s'enfronten a una nova realitat, on “la política de la pedra” ha estat substituïda per quelcom de més eteri que l'alcalde de Barcelona ha anomenat alguna vegada com la democratització de l'espai públic.

Aquests primers trenta anys d'ajuntaments democràtics han estat marcats per l'ordenament físic de les ciutats i per la creació d'un aparell de serveis ciutadans d'alt nivell. Els ajuntaments han esdevingut màquines de creació i millora d'espai públic, de parcs, carrers i places, i també d'equipaments de tota mena, des d'escoles a biblioteques.

Als alcaldes de la nova generació la pressió no els ve tant per la banda de l'urbanisme sinó per l'ús de l'espai públic, en unes ciutats on la convivència s'ha fet més complexa. Hereu assenyala el nou paper dels ajuntaments com a harmonitzadors dels diferents segments que poblen l'espai públic i en demanden els serveis: turistes, nouvinguts, residents o passavolants. Alhora, per a Hereu la cohesió social és una condició imprescindible per a que una ciutat pugui tenir estratègies de desenvolupament econòmic, de generació de prosperitat. Aquesta cohesió social, barrejada amb la creativitat, el talent i la qualitat, són les marques de les noves polítiques municipals per respondre a una realitat que canvia a ritme accelerat.

En aquesta entrevista Hereu desgrana els temes principals als que s'enfronta un alcalde del segle XXI, un alcalde en el món global: la construcció de la ciutat, que va més enllà de l'espai físic i que respon, sens dubte, a un escenari de major complexitat. La convivència en la diversitat, el nou lideratge urbà o l'interrelació amb el territori, són reptes d'una ciutat “mitjana” que vol seguir tenint un paper en el món.

Aquest número *frc REVISTA DE DEBAT POLÍTIC* dedica el seu bloc central al paper de les ciutats al segle XXI. Per emmarcar-ho una mica tenim, d'una banda, la globalització, i de l'altra, el paper dels estats, cada cop amb menys força. És curiós que, quan més global és el món, més importants són les ciutats. Quin paper creu vostè que li reserva el segle XXI a les ciutats?

Les ciutats són avui un escenari creixent de la realitat del món, perquè la majoria de la població mundial viu, s'organitza i es projecta, entorn a aquestes formes d'agregació que en diem ciutats. Per tant, és a les ciutats on més gent viu, es desenvolupa, i fa tot el que ha de fer en el camp econòmic, social i cultural. De manera que la ciutat és el gran escenari de totes les potencialitats i de tots els reptes i, per tant, acaba sent el gran escenari de temes molt planetaris, com és el canvi climàtic, per exemple. Aquest fet dóna a les ciutats una responsabilitat en tant que escenari, però també una responsabilitat en tant que agent actiu, i per tant actor, que ha d'ajudar a encarar tots els

Ciutat és agregació, però sobretot és l'àmbit on es genera ciutadania, on es transmeten valors, on s'educa, on es genera cohesió i projecte col·lectiu, que fa que la gent tingui més oportunitats. Jo defenso que necessitem més que mai construir ciutats, no agregacions. I crec que Barcelona és un magnífic exemple d'això

reptes que es plantegin. Això ens portaria a determinar, d'una banda, el rol que ha de tenir, i de l'altra, els instruments de què ha de disposar per contribuir a la resolució de problemes estructurals des de l'àmbit de la proximitat.

En tot cas, jo constataria l'enorme rol creixent de les ciutats, amb major o menor reconeixement institucional. És a partir de les ciutats que pots construir algunes possibles solucions als reptes que es presenten. El cert és que, en un moment en què tot es globalitza, també tot es localitza. Barcelona, per exemple, és una ciutat que està al món, que juga a la lliga de les grans ciutats del món, i és un agent que es mou, que té interlocució, que coopera

i que competeix en el món. Però, també alhora, el món ha vingut a Barcelona, i no només en termes d'immigració.

Ara, l'antiga forma d'agregació dels homes, lligada al fet cultural, és ciutat o no? És evident que estem en un procés de gran urbanització, és a dir, l'urbs és la principal forma d'agregació, és allà on es donen els fenòmens socials, econòmics. Per a mi, però, ciutat és una altra cosa: és agregació, sí, però sobretot és l'àmbit on es genera ciutadania, on es transmeten valors, on s'educa, on es genera cohesió i projecte col·lectiu, que fa que la gent tingui més oportunitats. Jo defenso que necessitem més que mai construir ciutats, no agregacions. I crec que Barcelona és un magnífic exemple d'això.

Què els falta a les ciutats per, d'una banda, ser ciutat, i de l'altra, assumir el nou rol d'actors globals?

Per ser ciutat cal que es construeixi un determinat model social, que generi oportunitats, ha de ser un espai de progrés econòmic, amb una matèria prima, l'espai públic, de qualitat. És això el que defineix les ciutats. Per fer això necessitem els instruments per treballar en aquest model social, per tirar endavant aquest model econòmic, per travar aquest espai públic de qualitat, i també per interrelacionar una ciutat amb una altra, generant una xarxa de ciutats. Crec que ara més que mai necessitem construir ciutat, enfortir la seva base de governabilitat amb instruments adequats. Nosaltres hem cregut sempre en un socialisme que prenia l'àmbit local com a base a partir de la qual es pot transformar la realitat, però ara també demano més que mai que, en aquest context de crisi, es prenguin decisions des de la globalitat.

Donat que la ciutat va més enllà de l'estricta terme municipal, quan parlem de ciutats en competència

dins la globalitat, no estem parlant més aviat d'àrees metropolitanes?

Quan parlem en termes més locals, parlem en termes de municipi; i quan projectem la nostra realitat urbana més globalment, parlem en termes metropolitanos. Per explicar les ciutats des d'un àmbit econòmic, per exemple, necessitem parlar de les àrees o regions metropolitanes, i per això arreu del món s'estan construint nous nivells de governabilitat metropolitana, tot i que cada ciutat ha de definir la seva fórmula, perquè no crec que tothom hagi de seguir el mateix camí. Veig que hi ha la necessitat de situar en l'ens metropolità allò que només es pot afrontar i resoldre des d'aquest àmbit, però també considero, en canvi, que hi ha temes que cal que tractar de més a prop. En aquesta línia, a Barcelona estem treballant molt amb els barris, perquè és un àmbit de convivència, d'orgull i d'identitat.

Tenim unes ciutats que van més enllà de les ciutats, que competeixen a nivell global, que d'alguna manera poden crear una certa enveja en el rere-país. Això passa aquí?

Jo et negaria fins i tot l'expressió "rere".

Sí, és cert. En el moment en què la capital és forta, la resta té la sensació que treballa i viu en funció d'aquesta gran capital. Com es poden equilibrar aquestes possibles tensions?

Sempre he cregut dues coses. Una, quan un vol concentrar la realitat només en un lloc, com si fos un joc de suma zero, la cosa no funciona. Sempre he estat contrari a aquesta tesi. És evident que aquest país necessita una gran capital, perquè una gran capital et serveix, com a país, per assolir centralitat, sobretot en el món econòmic. Ara, la capitalitat ha de ser un factor d'irradiació i de connexió amb d'altres nodes del país. Jo considero que Catalunya serà més rica i plena si té una gran capital amb molts nodes, tots ells amb la seva personalitat, però tots ells jugant un determinat joc. Construir una gran capital és una gran oportunitat per a crear riquesa arreu del país, i no pas una amenaça. Per aconseguir-ho hem de ser capaços de superar els jocs de suma zero i construir un nou projecte compartit que relligui el conjunt del país.

A Catalunya, és evident que qualsevol catalanisme polí-

tic que busqui la debilitat de la capital cau en un error estratègic greu, com s'ha demostrat històricament. I crec que a Catalunya aquest és un sentiment majoritari, malgrat les dialèctiques que hi puguin haver.

Parlant d'això precisament, del país que construeix la capital, i la capital que construeix el país, en aquesta lliga famosa de grans ciutats a nivell europeu i a nivell mundial, Barcelona, en no ser capital d'un Estat, juga amb una mà lligada a l'esquena?

Nosaltres mai no hem estat capital d'un Estat, però hem sabut jugar i tirar endavant, de vegades amb dues i de vegades amb una mà lligada a l'esquena. El cas de Barcelona és el d'una ciutat que no s'ha resignat, tot i no tenir la capitalitat de l'Estat. Mai no n'ha esperat res, de la capitalitat, però ara estem en un moment en què hem de reforçar capitalitats, i no estrictament l'oficial d'un Estat. Barcelona és la capital de Catalunya, l'altre gran motor d'Espanya, la capital de la Mediterrània, i la ciutat referent del sud d'Europa. Històricament, Barcelona s'ha construït des de forces internes, de vegades fent front a situacions que a d'altres ciutats els hauria portat a un afebliment; però nosaltres mai no hem esperat que ningú ens donés res. Ara hem de tornar a confiar en les nostres forces, tot i promovent la idea que enfortir Barcelona és una política intel·ligent tant per part de l'Estat espanyol, com per part de Catalunya i el catalanisme polític. Enfortir Barcelona ha

Nosaltres hem cregut sempre en un socialisme que prenia l'àmbit local com a base a partir de la qual es pot transformar la realitat, però ara també demano més que mai que, en aquest context de crisi, es prenguin decisions des de la globalitat

Barcelona és la capital de Catalunya, l'altre gran motor d'Espanya, la capital de la Mediterrània i la ciutat referent del sud d'Europa. Enfortir Barcelona és una política intel·ligent tant per part de l'Estat espanyol, com per part de Catalunya i el catalanisme polític. No és possible una Espanya forta, plural i diversa que no vulgui enfortir Barcelona, com tampoc no és possible un catalanisme que es construeixi d'esquenes a la seva capital

de ser una prioritat i és important que això es reconegui des dels diferents nivells.

Quan ja no estem en un moment de competir per la capital econòmica, mobilitzadora, i industrial d'Espanya, sinó que estem competint a nivell global, en el sentit que necessitem totes les forces (locals, regionals, estatals i europees), en un moment en què ens estem jugant moltes coses, sobretot a nivell d'infraestructures, és necessari que hi participin tots els estrats dels poders polítics.

Sí, tots. És absolutament cert. Hem viscut etapes de tot. Barcelona ha viscut els efectes de certs governs centrals que han considerat que convenia afeblir Barcelona per a fer realitat una determinada concepció de com construir l'Estat espanyol. També és cert que hem viscut molts

anys amb concepcions de Catalunya obsessionades amb anar contra Barcelona. Però, en aquest moment, crec que estem en procés de canviar aquesta tesi, encara que sigui lentament. Per a mi no és possible una Espanya forta, plural i diversa que no vulgui enfortir Barcelona, com tampoc no és possible un catalanisme que es construeixi d'esquenes a la seva capital. Nosaltres hem tingut dèficits d'infraestructures, fruit d'un cert menysteniment, durant molts anys. I això ha estat un gran error, un error clar, però no només per Barcelona, sinó per Catalunya i pel conjunt de l'Estat, perquè tots hi hem sortit perdent. Aquesta política ha sigut un error estratègic, ha mancat visió, i per a rectificar-lo cal apel·lar a l'interès propi i al del conjunt, perquè Espanya és més forta si té més d'un motor. Si algú creia que amb un sol motor Espanya funcionava, ara pot comprovar que no és així. I si algú creu que Catalunya es pot presentar al món amb una ciutat com Barcelona afeblida, també és evident que comet un greu error.

És cert que històricament no hem estat capital, i que de vegades el fet de no ser-ho se'ns ha volgut fer pagar, però això contrasta amb l'actitud d'una ciutat que mai no s'ha resignat, pel fet de no ser capital, a no moure's, a quedar-se quieta. I crec que ara estem en una etapa on això ho podem jugar molt més a fons del que ho hem jugat altres vegades. En aquest sentit, també he de dir que, independentment d'altres variables, nosaltres hem de tirar endavant.

Anem a la ciutat endins, i no només Barcelona, sinó al concepte ciutat. Aquest nou paper global de les ciutats, quines conseqüències té, a nivell interior? N'ha citat una prèviament: la diversitat. No és que les ciutats hagin anat al món, sinó que el món ha vingut aquí. El fet d'obrir-se al món, de captar inversions, de captar talent, turisme, no pot crear en el resident una sensació de menysteniment?

Això és un sentiment que es dona allà on hi ha consciència d'orgull, de vinculació. Per a mi aquest sentiment és expressió de valors profundament positius, d'un valor d'autenticitat. A Barcelona tenim la nostra ambició de qualitat de vida, i volem respectar una determinada per-

sonalitat –que ara és molt més diversa–, però que té molt clars alguns valors importants històricament per a nosaltres i que es projecten en el futur. Per tant, tot això ho hem de fer compatible amb la globalització evitant cometre dos errors: Un, creure en la lògica de mercat que impera al món, i pensar que la ciutat serà allò que mani el mercat; l'altre, pretendre que no estàs al món i que podràs mantenir la teva economia al marge de la lògica global, i pensar que la teva personalitat és de pedra i no varia tot i que hi hagi canvis al món. Aquesta és una il·lusió falsa i un altre gran error. El primer error ens portaria a perdre personalitat, i encant com a ciutat. L'altre, ens portaria pobresa estrictament. La resposta de Barcelona és fer una doble aposta: inserir-se clarament en el camp cultural, social i econòmic en els corrents que hi ha al món, alhora que preservem la nostra personalitat.

Del que es tracta és d'evitar el risc de la ciutat temàtica...

En un parc temàtic no hi ha el debat social ni cultural ni les queixes que pugui haver a Barcelona. El perill de la tematització hi és, sí, però Barcelona

és una ciutat barreja i per tant no renuncia a tenir residents/veïns en tots i cada un dels racons de la ciutat. En un parc temàtic no es genera debat social, no n'hi ha. I a Barcelona, si alguna cosa hi ha, és debat. I aquest debat és l'evidència que especialment en alguns circuits de la ciutat sí que hi ha forces que intervenen i que influeixen, però hi ha la reacció d'algú que en el fons sí que vol combatre segons quins defectes. En tots els casos antics de les ciutats turístiques hi pot haver debat. Però la reflexió que s'està fent a Barcelona amb el Pla Estratègic de Turisme, per exemple, no crec que es faci en d'altres llocs. I això passa amb molts altres temes, perquè novament es produeix una cosa molt barcelonina: no ho deixem tot en mans del mercat, sinó que intentem sempre que allò que el mercat té de potencialitat, de progrés i d'oportunitat encaixi amb la ciutat, sense haver de renunciar a allò que som. Considero que mercat i legitimitat democràtica s'han de trobar, respectar i negociar. Jo veig d'altres ciutats on la legitimitat democràtica ha quedat relegada a un segon lloc per la força del mercat. I és cert que el mercat és un dels components de la ciutat, però no pot ser l'únic que construeixi ciutat. És de la dialèctica entre mercat i legitimitat democràti-

És de la dialèctica entre mercat i legitimitat democràtica que es construeixen les ciutats que més valen la pena. Aquest és el model Barcelona. Barcelona no es fa només des del mercat ni des d'un despatx, sinó que es fa de manera conjunta entre tots

Nosaltres no som una megaciutat del món. Som una ciutat mitjana, d'una mida adequada, on hem de primar la qualitat per sobre de la quantitat, i hem de convertir la nostra capacitat d'innovació, de creativitat, en el nostre valor més profund. Un valor que lliga molt amb el nostre caràcter, amb la nostra història, i amb l'enclavament mediterrani que caracteritza la ciutat com "el nord del sud" i "el sud del nord"

ca que es construeixen les ciutats que més valen la pena. Aquest és el model Barcelona. Barcelona no es fa només des del mercat ni des d'un despatx, sinó que es fa de manera conjunta entre tots.

Això és el que alguna vegada vostè ha comentat en relació als esdeveniments mundials que es subhasten al món, i que són comprats per algunes ciutats per tal de poder entrar en aquesta lliga global.

Nosaltres no som una megaciutat del món. Nosaltres som una ciutat mitjana, d'una mida adequada, on hem de primar la qualitat per sobre de la quantitat, i hem de convertir la nostra capacitat d'innovació, de creativitat, en el nostre valor més profund. Un valor que lliga molt amb el nostre caràcter, amb la nostra història, i amb l'enclavament mediterrani que caracteritza la ciutat com "el nord del sud" i "el sud del nord". Tot això forma part d'una manera de ser, que és un valor. Nosaltres ens afermem a coses que poden tenir interès internacional, però que tenen una vinculació amb la nostra realitat. Només quan expresses el que ets, pots interessar als altres. Si no ho fas així, el projecte no qualla, ni aquí ni a la resta del món. Nosaltres, per exemple, ens hem projectat al món amb l'esport, però perquè això té una base social i associativa a la nostra ciutat. Per tant, nosaltres no creiem en

la subhasta. En una subhasta les ciutats no poden aportar res més que uns diners, i per a mi això no és vàlid. Barcelona no juga a segons què.

Llavors, en el fons la qüestió seria, en aquesta lliga general de ciutats jugant per atraure, mantenir una certa singularitat, no intentar ser el que no ets?

És evident que no som una realitat estàtica, sinó que som una realitat en canvi profund. Però és una realitat que no es banalitza, sinó que ha de mantenir aquest equilibri entre l'obertura al món i una realitat pròpia que es va modificant gràcies i amb la seva gent. Això és el que fa que Barcelona sigui una ciutat molt admirada, i

Barcelona sempre ha estat una ciutat construïda per les migracions successives: de la Catalunya rural primer, de la resta d'Espanya després, i ara d'arreu del món. Barcelona és una ciutat on ningú no et regala res, però que et permet construir un projecte, t'hi pots incorporar donant el millor de tu mateix

molt apreciada, i aquest aprecí no el podem perdre. Barcelona sempre ha estat una ciutat construïda per les migracions successives: de la Catalunya rural primer, de la resta d'Espanya després, i ara d'arreu del món. Barcelona és una ciutat on ningú no et regala res, però que et permet construir un projecte, t'hi pots incorporar donant el millor de tu mateix. Barcelona és el

resultat d'aquestes noves incorporacions al llarg dels segles i és aquest caràcter divers el que ens ha convertit en una ciutat interessant que agrada a la resta del món, que agrada tal com és. ■